

**VOOR
VERANDERING!
GROENER, SOCIALER EN VRIJER**

**VERKIEZINGSPROGRAMMA
GROENLINKS AMSTERDAM
2018-2022**

**GROENLINKS
AMSTERDAM**

COLOFON

De programmacommissie bestaat uit Jasper Blom (voorzitter), Tofik Dibi, Bram Gerrits, Shazia Ishaq, Femke Roosma en Rick Vermin.

Ondersteuning Jeroni Vergeer

Redactie Bram Gerrits

Vormgeving De Zagerij ontwerp bureau

De commissie kreeg input van talloze Amsterdammers. We zijn allen zeer erkentelijk voor de tijd die ze namen om hun deskundigheid met ons te delen tijdens gesprekken in de stad of via schriftelijke inbreng.

In opdracht en onder eindverantwoordelijkheid van het bestuur van de Federatie GroenLinks Amsterdam.

BESTE AMSTERDAMMERS,

Als ik door onze prachtige stad fiets overvalt me regelmatig een onverwacht geluksgevoel. Terwijl ik een grachtenbrug trotseer voel ik me thuis en ervaar ik een trots die niet zozeer over mij gaat maar voortkomt uit het besef onderdeel te zijn van deze geweldige stad. Deze ietwat wonderlijke plek aan de Amstel en het IJ, met z'n imposante en soms pijnlijke geschiedenis, die de belofte in zich draagt dat er vrijheid heerst en dat je kunt zijn of worden wie je wil.

Het is Amsterdam de afgelopen jaren ontegenzeggelijk voor de wind gegaan. De economie draait en hele volksstammen toeristen komen en gaan. Het veel bejubelde succes is mooi en stelt ons in staat de stad verder te verbeteren. Toch beneemt het ook het zicht op de schaduwkanten. Want met het succes is de stad zelf in dienst komen te staan van de economie en het groeigeloof. De stad is een product aan het worden en de vercommercialisering van de openbare ruimte lijkt haast onstuitbaar. Het economiseren en vermarkten van Amsterdam zorgt niet alleen voor drukte die de leefbaarheid in delen van de stad bederft en onder druk zet, het leidt tot verscherpte tegenstellingen tussen groepen Amsterdammers. De ongelijkheid neemt toe. Er is een grote groep die steeds moeilijker of niet mee kan komen. Door de toegenomen druk op de woningmarkt vinden starters, studenten en mensen met een kleine beurs steeds moeilijker een plek. De ongebreidelde groei heeft ook het zicht benomen op belangrijke zaken. Er is steeds minder plek voor kunstenaars en alternatievelingen. En de broodnodige vergroening gaat met een slakkengang, terwijl er reuzenstappen gezet moeten worden.

Op 21 maart 2018 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. En er staat wat op het spel! Meer dan in 2014 staat onze mooie stad op een kruispunt. Wij staan voor een keuze die van grote invloed zal zijn op de toekomst van Amsterdam en al die verschillende, slimme, leuke, gekke, mooie, eigenwijze Amsterdammers. Niet alleen voor de komende vier jaar maar voor een veel langere periode. Omdat we NU de kans nog hebben dingen te veranderen. Verandert er niets en modderen we voort, dan zetten ongelijkheid en polarisatie door, slijt de stad dicht met toeristen en auto's en verliest de stad zijn ziel.

GroenLinks Amsterdam wil het anders doen. Wij willen de stad veranderen! De ongelijkheid pakken we aan, omdat het de sociale kwestie van deze tijd is. Door beter armoede- en schuldenbeleid en door niet alleen te sturen op gelijkheid in kansen maar ook in uitkomsten. Racisme wordt met alle mogelijke middelen bestreden omdat we geloven in samen leven, ongeacht waar je roots liggen. En we vergroenen de stad radicaal omdat het tijdperk van de auto en de fossiele energie voorbij is en we duurzaam willen leven zodat de stad ook voor onze kinderen en kleinkinderen leefbaar blijft.

Natuurlijk gaan verkiezingen ook om welke partij wint of verliest, maar het gaat ook om de vraag wat voor stad we willen zijn. Van wie de stad is, waarom en wat we willen veranderen. Wij willen een radicaal sociale, groene en vrije stad. Omdat we er van overtuigd zijn dat verandering noodzakelijk is. Meer dan ooit tevoren. De keuze is helder: GroenLinks of laten we het zo?

Rutger Groot Wassink
Lijsttrekker GroenLinks Amsterdam

INHOUD

INLEIDING	6
1. DUURZAAM AMSTERDAM	10
2. MEEDOEN ZONDER SCHULDEN	12
3. DE VRIJHEID OM JEZELF TE ZIJN	14
4. DE ONGEDEELDE STAD	16
5. AMSTERDAM IN BALANS	18
6. MEER GELIJKHEID IN GEZONDHEID	20
7. VLUCHTELINGEN WELKOM	22
8. EEN PLEK VOOR WIE KWETSBAAR IS	24
9. VOOR IEDEREEN GOED ONDERWIJS	26
10. VOORRANG VOOR VOETGANGER EN FIETSER	28
11. EEN VEILIGE STAD	30
12. EEN STAD VAN, VOOR EN DOOR AMSTERDAMMERS	32
13. BROEDPLAATS VAN KUNST EN CULTUUR	34
14. AMSTERDAM NATUURLIJK	36

INLEIDING

“You’re from Amsterdam? Oh, I *love* that city!”

Iedere Amsterdammer voelt zich trots bij het horen van zo’n lofzang op Mokum. Amsterdam laat bij bezoekers een blijvende indruk achter omdat het een mooie, prettige en eigenzinnige stad is. Van de Amstel tot de IJ-oever, van de Westelijke Tuinsteden tot de Bijlmer, van de gestaag wentelende windmolens in het westelijk havengebied tot de stille molen bij de brouwerij aan de rand van het centrum. Wie door de straten en parken van Amsterdam slentert loopt de meest uiteenlopende karakters tegen het lijf. Een moslima fietst langs de oevers van de IJ, met meer aandacht voor het weidse uitzicht dan voor haar wapperende hoofddoek. Twee vrouwen wandelen hand in hand met hun kind door het Westerpark. Op de Zuidas luncht een groepje mannen en vrouwen strak in het pak terwijl de plaatselijke slechtvalk met duizelingwekkende vaart een prooi vangt. Op de Dappermarkt delen nieuwe en oude Amsterdammers de laatste roddels uit de buurt. Tijdens de schoolpauzes vullen schoolpleinen zich met ravottende kinderen met meer dan honderd verschillende nationaliteiten.

Amsterdam is al eeuwen een gastvrije stad. Daarom komen mensen van overal zo graag naar dit werelddorp. Ze willen iets van hun leven maken, ze willen zichtbaar zichzelf kunnen zijn of ze willen gewoon wat van de vooruitstrevende Amsterdamse sfeer proeven. Die typische sfeer wordt gedragen door de praktische idealisten van de stad. Waar in de stad je ook kijkt, je komt ze tegen. Ze zorgen dat hun wijk in zijn eigen energie kan voorzien of runnen een *repair cafe*. Ze lezen kinderen voor of maken leegstaande gebouwen bewoonbaar voor opvang van ongedocumenteerden. Ondanks alle boze populistische tendensen in de wereld om ons heen knokken we als Amsterdammers voor een open, gelijke en vrije stad. Ondanks de gure rechtse wind die landelijk waait, houden de meeste Amsterdammers het hoofd koel en het hart warm.

Maar... hoe mooi en gastvrij Amsterdam ook is, dagelijks worstelt een flinke groep Amsterdammers met maar al te bekende problemen. Wie verder kijkt dan het ‘succes’ van de stijgende toeristenaantallen en nieuwe hoofdkantoren ziet dat de ongelijkheid en segregatie toenemen. Voor mensen met een laag of middeninkomen is het steeds moeilijker om in de stad te blijven wonen en de almaar stijgende huren te betalen. Veel Amsterdammers gaan gebukt onder schulden en met een laag inkomen is het moeilijk gezond te blijven. Wie verder kijkt dan de beloftes van het stadsbestuur om in de verre toekomst klimaatneutraal te zijn, ziet dat Amsterdam keldert op de ranglijst van duurzame steden. Slecht geïsoleerde woningen verbruiken nog steeds onnodig gas en jagen bewoners op kosten. De lucht is op veel plekken in de stad smerig en ongezond door de schier eindeloze stroom autoverkeer. Wie verder kijkt dan rijk gekleurde schoolpleinen ziet dat bi-culturele jongeren geen stageplek of werk krijgen vanwege hun afkomst en dat homo’s vaak alert moeten zijn als ze hand in hand over straat gaan.

Voor wat afwijkt is niet meer vanzelfsprekend plek. Eigenzinnigheid maakt plaats voor eenheidsworst. Amsterdam vercommercialiseert. De binnenstad lijkt steeds meer op een ordinair reclamebord voor toeristenshops, wafelwinkels en grote winkelketens. In plaats van te kiezen voor een diverse en duurzame economie overheerst monocultuur en consumentisme. Gigantische cruiseschepen spuwen hun uitlaatgassen midden in de stad uit en niemand die kan vertellen wat de echte prijs van het massatoerisme is. Vastgoed waar kunstenaars in werken wordt verpatst. Vrijplaatsen worden onder druk van de markt vervangen door luxe appartementen. Woningen worden als hotels geëxploiteerd en zorgen voor overlast in buurten, terwijl Airbnb er doodleuk met de grote winst van de zogenaamde deeleconomie vandoor gaat. Rustige groene

plekken worden overschaduwd door de commercie: op begraafplaats Vredenhof moet een hotel komen. De leefbaarheid van de stad staat steeds meer onder druk. Van wie is de stad eigenlijk nog? En wat voor stad willen we?

De afgelopen vier jaar heeft het stadsbestuur gedaan alsof het machteloos staat tegenover de vercommercialisering van de stad. Alsof niet zij, maar de markt de stad bestuurt. Gemeentelijke belangen in grote bedrijven, gemeentepanden en zelfs de Amsterdamse grond gingen in de uitverkoop. Het streven om Amsterdam duurzamer te maken werd afgeschoven op bedrijven en burgers. Ondanks de scherp groeiende ongelijkheid is er hard bezuinigd op sociale voorzieningen en is geld voor zorg niet terecht gekomen bij mensen die zorg nodig hebben. Multinationals zijn aangemoedigd zich verder te verrijken door belasting te ontwijken. Het stadsbestuur 'tippte' buitenlandse banken zelfs over hoe zij hier gigantische bonussen kunnen blijven uitkeren.

Amsterdam staat niet machteloos: we kunnen veel meer doen dan het stadsbestuur doet voorkomen. De stad overlaten aan de markt is een keuze. Een domme keuze. Wij willen een stadsbestuur dat zich niet verschuilt achter het verhaal dat de markt nou eenmaal vrij is, het klimaatprobleem alleen internationaal opgelost kan worden en je je moet invechten als je te maken krijgt met racisme. We kunnen wél grenzen stellen aan vercommercialisering, ongelijkheid en discriminatie. De vele Amsterdammers die hier al dagelijks tegen vechten verdienen een ambitieuzer stadsbestuur dat weet wat het wil, keuzes maakt en ingrijpt.

In 2025 bestaat Amsterdam 750 jaar: stel je eens voor hoe mooi Amsterdam dan kan zijn. Een inclusief Amsterdam, waar we niet gelijksoortig maar wel gelijkwaardig zijn. Een groen Amsterdam, waar we aan de rest van Nederland laten zien dat duurzaamheid geen kostenpost of luxe is, maar een urgente investering in onze leefomgeving en toekomst. Een sociaal Amsterdam waar niemand wakker hoeft te liggen of de huur wel betaald kan worden. Een stad voor arm en voor rijk, een stad voor gezinnen in elke vorm en paradijsvogels, een stad voor mens, dier en natuur. Wij vragen jou om ons bij de gemeenteraadsverkiezingen de grootste te maken, zodat we onze stad kunnen veranderen: radicaal groener, socialer en gelijkwaardiger. We doen je deze drie beloften, die we samen gaan waarmaken.

1. We maken een einde aan kolen en gas

Zoals Obama al zei: wij zijn de eerste generatie die klimaatverandering gaat merken en de laatste generatie die er wat aan kan doen. Daarom pakken we klimaatverandering aan, voor onszelf, voor onze kleinkinderen en voor de wereld. Een stad waarin we prettig leven en frisse lucht inademen. Een stad waarin we genieten van natuurschoon en waar onze huizen comfortabel, betaalbaar en bovenal duurzaam verwarmd zijn. Een stad die groene banen biedt voor slimme en handige vaklui. De stad is bij uitstek de plek waar je klein begint – met duurzame vormen van verwarmen en energieopwekking en elektrisch vervoer – om tot grote resultaten te komen. Amsterdam kan en moet het voortouw nemen om klimaatverandering aan te pakken, om Nederland en de wereld te laten zien dat klimaatneutrale steden de toekomst zijn.

De afgelopen jaren is de ambitie uitgesproken om Amsterdam klimaatneutraal te maken. Daden bleven echter achterwege. En zijn niet meer windmolens bijgekomen. Door de verkeersdruk is de lucht op veel plekken in de stad nog steeds ongezond. De doorvoer van fossiele brandstoffen in de haven groeit nog steeds. Het aantal gerealiseerde zonnepanelen blijft hopeloos achter bij de doelstelling. We lopen enorm achter met de verduurzaming van de bestaande woningbouw en de nieuwe woningen die het stadsbestuur belooft, zijn lang niet zo duurzaam als mogelijk is.

Amsterdam moet in 2030 klimaatneutraal zijn. Wij gaan daar voor zorgen, samen met de maatschappelijke beweging die daar mee bezig is. Het wordt een topprioriteit van het aankomende stadsbestuur. Wij laten

bedrijven en burgers het niet zelf maar uitzoeken. Samen met grote circulaire bedrijven en kleine duurzame initiatieven nemen we het voortouw. De komende vier jaar halen we hele wijken van het gas af, door betere isolatie, duurzame vormen van warmte en zonne-energie. De Amsterdamse haven stapt versneld af van kolen en benzine. Hiermee komt ruimte vrij voor circulaire bedrijven. Zo wordt Amsterdam een stad zonder fossiele brandstoffen.

De heerschappij van de auto over de stad is definitief verleden tijd. De voetganger, fietser en het openbaar vervoer krijgen in de stad de ruimte die ze verdienen. De auto verliest zijn gesubsidieerde privileges zoals goedkoop parkeren en immens ruimtebeslag. Wij richten de stad zo in dat bewegen zonder uitstoot en overlast voor anderen voorop staat. Zo ademen we weer schonere en gezondere lucht in Amsterdam.

2. We maken een einde aan racisme en discriminatie

De tijd van ontkenning is voorbij. Racisme is springlevend, helaas ook in Amsterdam. Dat accepteren we niet: we bestrijden racisme en discriminatie te vuur en te zwaard. We komen voor elkaar op – ook als de ander niet op ons lijkt. De vrijheid die Amsterdamse moslims genieten om hun geloof te belijden is dezelfde vrijheid die homo's genieten om elkaar in het openbaar lief te hebben. Iedereen binnen onze stadsgrenzen kan op ons rekenen als zijn huidskleur, geloof, gender, seksuele voorkeur, leeftijd, klasse of handicap tegen hem of haar wordt gebruikt. Wij staan voor een vrijzinnige stad waar iedereen zonder schaamte of angst zichzelf kan zijn.

Te lang heeft alledaags racisme te weinig prioriteit gekregen. Werkgevers die stagiairs en sollicitanten weigeren vanwege hun achternaam gaan vrijuit. Scootertieners die hand in hand lopende vrouwen belagen verdwijnen in de verte. Agressievelingen die moslima's met hijab uitschelden gaan vrolijk weer verder met hun dag.

We willen dat iedereen zich bewust is van de rol die kleur speelt in de samenleving, ook in onze stad. Dat begint bij onderwijs waar kinderen van allerlei achtergronden elkaar ontmoeten en leren over onze gedeelde geschiedenis. Het koloniale en slavernijverleden en de oorlogsmisdaden in voormalig Nederlands-Indië horen daar prominent bij.

We laten ons ook consequent horen als er in de stad discriminatie of uitsluiting plaatsvindt. Wij willen dat kinderen met een donkere huidskleur niet langer uitgemaakt worden voor Zwarte Piet. Voor de laatste is geen plek meer bij de Sinterklaasviering. We accepteren geen discriminatie op de arbeidsmarkt of bij het verlenen van stages. Etnisch profileren moet worden uitgebannen. We proberen ons in elkaar te verplaatsen, naar elkaar te luisteren en samen tot oplossingen te komen om respect en begrip voor elkaar te vergroten.

3. We maken een einde aan ongelijkheid

Iedereen kan de pech hebben om plotseling ziek te worden of zijn of haar baan te verliezen. Daarom is het cruciaal dat er in Amsterdam geen ieder-voor-zich-mentaliteit heerst, maar geloof in het belang van vrijheid, gelijkheid en broederschap. Wij geloven in solidariteit tussen arm en rijk, tussen ziek en gezond, tussen mensen die het zwaar hebben en mensen die het voor de wind gaat. In Amsterdam dragen de sterkste schouders de zwaarste lasten. We bieden opvang aan wie dat nodig heeft, ongeacht zijn of haar papieren. In onze stad willen we niet dat er 'rijke' en 'arme' wijken zijn, dat er 'kansarme' of 'kansrijke' kinderen zijn, of dat je gezondheid bepaald wordt door je opleidingsniveau.

Toch is de realiteit een andere. Er is een grote en groeiende ongelijkheid in de stad. Onderwijs is cruciaal voor gelijke kansen, maar onze basisscholen zijn sterk gesegregeerd en de slechtste scholen staan in de

armste wijken. Lager opgeleiden krijgen gemiddeld 19 jaar eerder te maken met gezondheidsklachten dan hoger opgeleiden. Schulden nemen toe. Bijna 40 procent van de Amsterdammers heeft moeite om rond te komen. Woningen worden onbetaalbaar door almaar stijgende huur- en huizenprijzen en er is binnen de ring nauwelijks nog plek voor lage- en middeninkomens. Amsterdammers maken zich zorgen over hun toekomst en die van hun kinderen.

Wij gaan de groeiende ongelijkheid keren. We investeren meer in het welzijnswerk om gezondheidsongelijkheid tegen te gaan. Goede zorg mag niet afhankelijk zijn van inkomen, opleiding of culturele achtergrond. We starten een groot offensief tegen de schuldenproblematiek. In Amsterdam worden gezinnen niet op straat gezet als ze een huurachterstand hebben. In Amsterdam gebruiken we geen stok om mensen uit een uitkering te krijgen, maar begeleiden we ze naar een baan. Zo krijgt iedereen in Amsterdam een eerlijke kans.

Wij willen dat Amsterdam een plek blijft waar alle lagen van de bevolking samen wonen en leven. We verkopen daarom geen sociale huurwoningen meer. Een gemeentelijke coöperatie gaat sociale huurwoningen bouwen voor kwetsbare groepen en lage en middeninkomens. Ongelijkheid is de nieuwe Sociale Kwestie en daarom moet het bestrijden van ongelijkheid topprioriteit van het toekomstige stadsbestuur zijn.

Met deze drie beloftes gaan wij Amsterdam de komende vier jaar radicaal groener, socialer en vrijer te maken. Samen met jou. Groen en links. Dat is ons Amsterdam.

1. DUURZAAM AMSTERDAM

In december 2015 heeft vrijwel de gehele wereld het klimaatakkoord van Parijs ondertekend, waarin gestreefd wordt naar een maximale opwarming van de aarde van 1,5 graad. Een groene mijlpaal. Nederland en Amsterdam lopen echter hopeloos achter om dit doel te halen en sukkelen nog steeds veel te langzaam voort.

Als Nederland opwarmt, kookt Amsterdam over. Het tegengaan van klimaatverandering is geen hobbyisme, maar bittere noodzaak om de stad leefbaar te houden. In Amsterdam hebben we de afgelopen jaren wel veel mooie woorden gehoord, maar er is nauwelijks iets gedaan om klimaatverandering een halt toe te roepen. De door velen gewenste windmolens zijn in de provincie Noord-Holland tegengehouden door dezelfde politieke partijen die in het Amsterdamse college zitten. Bij de verduurzaming van de sociale woningvoorraad was het halen van het klimaatakkoord van Parijs niet eens een beleidsdoel meer. De Amsterdamse haven is de grootste overslaglocatie voor benzine in Europa. De markt én de overheid handelen nog steeds veel en veel te langzaam. We moeten nu andere keuzes maken.

Amsterdam kan en moet, als economische motor van Nederland, het voortouw nemen en laten zien dat een fossielvrije economie mogelijk is. Dat levert meer banen op dan de fossiele industrie, zowel voor kenniswerkers als voor mensen die liever met hun handen werken. En het is ook uitermate prettig om in een duurzame stad te leven: het betekent frissere lucht, comfortabele huizen en eigen beheer van onze leefomgeving. Voor GroenLinks is de doelstelling van het klimaatakkoord van Parijs de minimale ondergrens waar Amsterdam aan moet voldoen – voor onszelf, voor de wereld en voor toekomstige generaties.

WAT MOET ER GEBEUREN

- 1.** Amsterdam wordt een aardgasvrije stad in 2030.
- 2.** De haven van Amsterdam bouwt overslag van steenkolen zo snel mogelijk af en benzine-activiteiten worden versneld vervangen door innovatieve, circulaire en duurzame bedrijven.
- 3.** De gemeentelijke organisatie is uiterlijk in 2030 volledig klimaatneutraal. Ook deelnemingen van de gemeente en andere partners moeten volledig klimaatneutraal zijn.
- 4.** We zorgen voor duurzame warmte door een gemeentelijk warmtebedrijf op te richten. We onderzoeken de mogelijkheden van geothermie, riothermie en warmte-koudeopslag. Bij nieuwbouw krijgen all-electric en laagwarmteoplossingen de voorkeur, hoogtemperatuur restwarmtenetten gebruiken we voor bestaande bouw. Het huidige warmtenetwerk wordt opgesteld en moet gevoed worden door duurzame bronnen in 2030.
- 5.** In 2022 liggen er tenminste 1 miljoen zonnepanelen (of het equivalent van 250 MW) op Amsterdamse daken. Dit doen we onder andere door gezamenlijke inkoopacties, rentevrije leningen en de salderingsregeling te garanderen voor Amsterdamse huishoudens en het midden- en kleinbedrijf, ook na 2023. Daarnaast worden leges voor vergunningen voor zonnepanelen teruggebracht tot nul euro. Alle daken van gemeentepanden worden opgesteld voor energicoöperaties.
- 6.** We creëren een beweging in alle wijken van Amsterdam die de stad verduurzaamt. Samen met de buurtbewoners maken we drie wijken geheel fossielvrij in de komende collegeperiode. In deze collegeperiode beginnen we met het van het gas afhaken van ten minste 150.000 woningen.

- 7.** Amsterdam gaat volledig duurzaam inkopen en aanbesteden, van schone stroom tot circulaire gebouwen. Dit wordt bij aanbestedingsopdrachten bereikt door te gunnen op waarde, waarbij niet de aanschafprijs leidend is maar kwaliteit, duurzaamheid en social return.
- 8.** Bij elke investeringsbeslissing maakt de gemeente een maatschappelijke kosten-batenanalyse, waarbij ook klimaatschade en milieuvuiling aandacht krijgen.
- 9.** Met het middelbaar beroepsonderwijs wordt gewerkt aan opleidingen die voorzien in broodnodige monteurs en installateurs voor de energietransitie.
- 10.** De gemeente zet zich samen met de Amsterdamse instellingen voor hoger onderwijs en het bedrijfsleven in om een 'green science and business park' te realiseren.
- 11.** De gemeente geeft duurzame ondernemers meer mogelijkheden door het aanbieden van goedkope bedrijfsruimte/broedplaatsen en het wegnemen van barrières bij aanbestedingen en gunningsprocedures.
- 12.** We gaan voedselverspilling terugdringen. De gemeente maakt bindende afspraken met horeca, supermarkten en distributiebedrijven om dit voor elkaar te krijgen. De voedselproductie in en om de stad wordt efficiënt maar duurzaam en diervriendelijk georganiseerd. Daarnaast wordt regionale productie en consumptie van voedsel gepromoot door ruimte te bieden aan boerenmarkten en voedselcoöperaties.
- 13.** We plaatsen tenminste 30 windmolens op Amsterdams grondgebied. Als de provincie dit blijft tegenhouden dan bouwen we deze desnoods zonder vergunning. Initiatieven met energiecoöperaties waarbij Amsterdamse burgers kunnen investeren of anderszins meeprofiteren krijgen voorrang.
- 14.** De kolencentrale op de Hemweg wordt gesloten.
- 15.** Amsterdam gaat de hoeveelheid afval drastisch verminderen en kringlopen van bijvoorbeeld fosfaten uit GFT sluiten. Hiervoor komen er voldoende plekken dicht bij huis waar gescheiden afvalstromen ingeleverd kunnen worden en meer inzameling van gescheiden afval aan huis. We gaan meer fosfaat en andere grondstoffen terugwinnen uit ons rioolwater. De afvalstoffenheffing wordt kostendekkend; inwoners die hun restafval verminderen worden beloond met een lagere afvalstoffenheffing. In 2025 mag nog maximaal 30 kg huishoudelijk restafval per Amsterdammer (gemiddeld per jaar) in de afvalverbrandingsoven terechtkomen.
- 16.** Er komt een groot offensief om het energieverbruik van ondernemers te verminderen. Bijvoorbeeld door een versterkte inzet op energieadvies en door winkeliers die hun deuren in de winter open laten staan te verplichten deze te sluiten.
- 17.** De gemeente stimuleert het bewustzijn over de noodzaak van duurzaamheid.

2. MEEDOEN ZONDER SCHULDEN

Amsterdam is een ongelooflijk rijke stad, maar mensen met een lager inkomen hebben het er vaak moeilijk. Terwijl multinationals grote winsten opstrijken en belasting ontwijken, komen vele Amsterdammers moeilijk rond en worstelen ze met schulden. Een gewone baan kan zorgen voor (financiële) zekerheid en zingeving. Maar om goed te kunnen leven, participeren en wonen in Amsterdam mag het niet uitmaken of je wel of niet betaald werk hebt. Werk, sociaal werk, vrijwilligerswerk, mantelzorg of welke vorm van participatie dan ook, hoort gelijk te worden gewaardeerd.

Wij geloven dat mensen mee willen doen in de samenleving. De gemeente is er om mensen te begeleiden en te ondersteunen die dat nodig hebben. Dwang en repressie helpen niet om mensen aan het werk te krijgen – hulp en aandacht wel. We blijven ons daarom verzetten tegen de verplichte tegenprestatie voor een uitkering. De jeugdwerkloosheid is hoog onder jongeren met bi-culturele achtergrond. Zij worden op een achterstand gezet. Wij blijven de jeugdwerkloosheid in het algemeen en die onder bi-culturele jongeren in het bijzonder keihard bestrijden.

Schulden zijn niet 'eigen schuld, dikke bult'. Het is een groot maatschappelijk probleem dat mensen in langdurige armoede stort en levens van gezinnen ontwricht. De overheid draagt hier maar al te vaak zelf nog aan bij. Incassopraktijken zorgen er voor dat deurwaarders rijk worden, terwijl mensen verder in de problemen raken. We beginnen een groot offensief tegen schuldenproblematiek in de stad. Amsterdam moet een deurwaardervrije gemeente worden.

De bijstand is voor vele gezinnen te laag om fatsoenlijk van te leven, maar ook veel mensen die werken leven in armoede. Ook (lage) middeninkomens hebben het moeilijk, zeker als zij te maken hebben met hoge huren of zorgkosten. Wij willen ruimhartige inkomensondersteuning bieden en zorgen dat mensen niet permanent in onzekerheid hoeven te leven.

WAT MOET ER GEBEUREN

- 1.** Amsterdam krijgt een repressievrije bijstand. Er is geen verplichte tegenprestatie. Bijverdienen in de bijstand wordt makkelijker en mensen in de bijstand krijgen meer mogelijkheden zich te ontwikkelen. Amsterdam verzet zich tegen de kostendelersnorm en maakt ruimhartig gebruik van alle mogelijkheden voor uitzondering die de wet biedt.
- 2.** Er komt meer gesubsidieerd werk. Verdringing van reguliere arbeid door re-integratieactiviteiten wordt tegengegaan. Voor regulier werk geldt regulier loon. We tolereren geen uitbuitconstructies in Amsterdam.
- 3.** Voor iedereen met een arbeidsbeperking is er sociaal werk; bij de sociale werkvoorziening, bij sociale firma's of bij reguliere werkgevers (inclusief de gemeente zelf). We investeren extra in sociaal werk als dat nodig is.
- 4.** Sociaal werk wordt georganiseerd in één keten, waarin de gemeente gebruik maakt van alle mogelijke manieren om mensen aan het werk te helpen, met bijzondere aandacht voor sociale firma's. Er wordt samengewerkt met alle mogelijke partners in de stad. Reguliere werkgevers worden aangesproken op het bieden van arbeidsplaatsen voor mensen met een beperking. Werken bij sociale firma's wordt meer gestimuleerd.

- 5.** Het bestrijden van jeugdwerkloosheid, met name van jongeren met een bi-culturele achtergrond, is een topprioriteit van het stadsbestuur. De overstap van school naar werk moet goed begeleid worden en uitval moet ten alle tijden worden tegengegaan.
- 6.** Schulden worden zo snel mogelijk na aanmelding gesaneerd. Waar nodig worden schulden opgekocht zodat deze niet onnodig oplopen. Er wordt structureel geïnvesteerd in de kwaliteit en de kwantiteit van de schuldhulpverlening. De toegang wordt eenvoudiger.
- 7.** De gemeente maakt afspraken met organisaties en bedrijven over incassobeleid. Wie niet mee wil werken aan het opschorten van incassopraktijken voor mensen in schuldhulpverlening sluit achteraan in de rij bij het terugvorderen van schulden.
- 8.** Er wordt meer geïnvesteerd in het vroeg signaleren van schuldenproblematiek. Huisuitzettingen worden koste wat kost voorkomen. Gezinnen met kinderen worden niet meer op straat gezet.
- 9.** De gemeente Amsterdam biedt zelf gratis bewindvoering en budgetbeheer aan.
- 10.** Armoedeverorzieningen worden beter toegankelijk. De wirwar van armoederegelingen wordt versimpeld. Uitvoeringskosten worden zo laag mogelijk gehouden.
- 11.** We bepalen niet vanuit het stadhuis waar mensen behoefte aan hebben: armoedegelden belanden zoveel als mogelijk in de portemonnee van Amsterdammers met een minimuminkomen.
- 12.** De grens voor armoedeverorzieningen wordt verhoogd van 120 naar 130 procent van het wettelijk sociaal minimum.
- 13.** Amsterdam wordt een fairwork-gemeente. Arbeidsuitbuiting wordt keihard bestreden. De gemeente werkt niet samen met bedrijven die geen fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden garanderen. We werken niet mee aan flexwerk.
- 14.** Amsterdam blijft bij het Rijk lobbyen om de benarde inkomenspositie van ouderen met een immigratieachtergrond met een onvolledige AOW te verbeteren.

3. DE VRIJHEID OM JEZELF TE ZIJN

Racisme is er elke dag in Amsterdam. Het is een witte vrouw in de tram die haar tas ietsjes dichtert tegen zich aan drukt als een Turkse jongen op de vrije plek naast haar komt zitten. Het is een agent die een zwarte man in een BMW aanhoudt, omdat de combinatie van de huidskleur en het voertuig een alarmbelletje doet rinkelen. Het zijn uitzendbureaus die er geen moeite mee hebben alleen wit personeel aan te leveren.

Te lang is dit alledaagse racisme onder het kleed geveegd. Wij gaan dat veranderen. Racisme, homohaar, antisemitisme, seksisme en moslimhaat hebben onze permanente aandacht. In Amsterdam mag niemand zich schamen voor wie hij of zij is en hoeft niemand bang te zijn om wie hij of zij is. Wie op straat gezet wordt om zijn seksualiteit, bespuugd wordt om haar hoofddoek, betast wordt vanwege een kort rokje of de deur gewezen wordt om zijn huidskleur zal ons altijd aan zijn of haar zijde vinden. Alle Amsterdammers zijn ons evenveel waard. Hun waardigheid willen wij beschermen.

Niemand wordt geboren als racist. Racisme leer je aan. En wat aangeleerd wordt, kan ook afgeleerd worden. Wij willen dat de racisten van vandaag morgen geen racist meer zijn. Dat vraagt om een stadsbestuur dat stelling neemt. Er wordt niet meer samengewerkt met instellingen of bedrijven waar racisme plaatsvindt. De eigen organisatie staat open voor iedereen.

Amsterdam staat pal voor de LHBTIQ+ gemeenschap. Je moet jezelf kunnen zijn, ongeacht je seksuele oriëntatie. Voorafgaand aan de vorige gemeenteraadsverkiezingen nam GroenLinks het initiatief voor een 'Roze Stembusakkoord' om de positie van LHBTIQ+ personen te verbeteren. We zetten ons in om dat opnieuw te doen. Amsterdam moet weer gauw *gay capital* van de wereld worden.

WAT MOET ER GEBEUREN

1. Wij tolereren geen racisme en discriminatie.
2. We zetten er op in dat de arbeidsinspectie en het Openbaar Ministerie topprioriteit maken van het opsporen en strafrechtelijk vervolgen van bedrijven, werkgevers en uitzendbureaus die zich schuldig maken aan discriminatie om eens en voor altijd een voorbeeld te stellen.
3. De gemeente start een campagne om de aangiftebereidheid te stimuleren en zorgt dat er altijd wordt teruggekoppeld wat er met de aangifte is gebeurd.
4. We investeren in meer bewustzijn van ons koloniale en slavernijverleden. Ketu Koti wordt in Amsterdam groots gevierd, wat ons betreft wordt het een nationale feestdag. De gemeente zet zich in om in Amsterdam een museum voor het Slavernijverleden te krijgen. In overleg met schoolbesturen worden schoolboeken gebruikt die zijn gedekoloniseerd en die aandacht besteden aan het slavernijverleden en de barbarij in voormalig Nederlands-Indië en andere voormalige koloniën.
5. Zwarte Piet is niet welkom in Amsterdam. De gemeente spoort scholen, intocht-comités, bedrijven, verenigingen en andere actoren aan de figuur Zwarte Piet aan te passen en faciliteert de discussie hierover.
6. We werken structureel samen met zelforganisaties om een beter inzicht te krijgen in de ervaringen van actieve burgers met een migratieachtergrond en hun positie te verbeteren.

- 7.** Wij zien erop toe dat de politie alle burgers gelijkwaardig behandelt. Etnisch profileren accepteren we niet. De politie voert stopformulieren in en maakt werk van een cultuurverandering. De onafhankelijke klachtencommissie die jaarlijks aan de gemeenteraad rapporteert krijgt een diverse samenstelling. Iedere groep Amsterdammers moet even tevreden zijn over de bejegening bij politiecontact en evenveel vertrouwen hebben in politie en justitie. Leerlingen krijgen onderricht in hun rechten en plichten in contact met de politie en justitie.
- 8.** We gaan strenger handhaven op discriminatie bij uitgaansgelegenheden. Uitgaansgelegenheden die worden betrap op discriminatie krijgen één waarschuwing. Na een volgende overtreding verliezen zij hun vergunning.
- 9.** We faciliteren veilige havens voor Amsterdammers die extra in de verdrukking zijn, zoals gekleurde transvrouwen, LHBTIQ+ vluchtelingen en queers uit religieuze en etnische minderheden.
- 10.** De positie van sekswerkers wordt versterkt. De gemeente ontwikkelt meer zicht op de sector. Sekswerkers moeten zich altijd op hun rechten kunnen beroepen, waarbij autonomie en gezondheid voorop staan. Zelfstandige sekswerkers worden door de gemeente ondersteund.
- 11.** We ondernemen actie tegen onder advisering van leerlingen met een bi-culturele achtergrond en/of lagere sociaaleconomische positie.
- 12.** Het Meldpunt Discriminatie Regio Amsterdam krijgt meer middelen en treedt actiever naar buiten.
- 13.** Zolang de doelstellingen van de gemeente met betrekking tot een diverser personeelsbestand niet gehaald worden stelt de gemeente quota.
- 14.** Er komt een nieuw roze akkoord in samenwerking met belangenorganisaties van LHBTIQ+.
- 15.** De gemeente moedigt zorginstellingen en verzorg- en verpleeghuizen aan om het 'Roze Loper'-keurmerk te halen.
- 16.** De gemeentelijke monitor kijkt specifiek naar de situatie van LHBTIQ+ Amsterdammers. Samen met LHBTIQ+ inwoners en hun belangenorganisaties wordt gekeken welke maatregelen genomen kunnen worden ter verbetering van hun situatie. De organisaties krijgen ondersteuning in hun strijd tegen discriminatie en geweld tegen LHBTIQ+ Amsterdammers.
- 17.** Gemeentelijke instanties houden maximaal rekening met kinderen die opgroeien in meeroudergezinnen. Onderwijs- en zorginstellingen worden aangemoedigd dit ook te doen.
- 18.** Alle tunnels, bruggen, pleinen en straten in Amsterdam die vernoemd zijn naar personen met een grauw verleden krijgen een nieuwe naam, te beginnen met de Coentunnel. Amsterdammers kunnen nieuwe namen aanleveren.

4. DE ONGEDEELDE STAD

Amsterdam is *booming*. Alleen niet voor iedereen. In Amsterdam is een tweedeling aan het ontstaan, waarbij een woning binnen de ring er alleen nog is voor de allerrijksten. Mensen met lagere of middeninkomens zijn aangewezen op de buitenwijken of randgemeenten. Het GroenLinks-ideaal van de ongedeelde stad, van Amsterdam als emancipatiemachine, raakt steeds meer uit beeld. Een plek waar alle lagen van de bevolking – jong en oud, arm en rijk, uit Syrië en uit Stads kanaal, hoog- en laagopgeleid – samen wonen en leven. De ruimtelijke segregatie woekert voort. Te lang heeft de markt vrij spel gehad. De gemeente moet daarom echt ingrijpen op de woningmarkt en niet terugdeinzen voor onorthodoxe maatregelen.

Er zijn meer mensen die in Amsterdam willen wonen dan er plek is. We kunnen niet eindeloos nieuwe huizen bouwen, zonder dat het ten koste gaat van het groen in en rondom de stad. Een leefbare stad kan niet zonder parken, groene pleintjes en andere stadsnatuur. We zullen de schaarse woonruimte dus altijd zo eerlijk mogelijk moeten verdelen.

Het uitgangspunt is dat er in alle wijken woningen zijn voor iedereen, in een verhouding die recht doet aan de Amsterdamse inkomensverdeling. We spreken daarom af met corporaties dat zij geen woningen verkopen of liberaliseren in wijken waar het aandeel sociale huur onder de grens van 40 procent dreigt te komen. Elke woning die uit de sociale huurvoorraad verdwijnt, wordt gecompenseerd in een wijk die al onder die grens zit. Nu de wettelijke taak van corporaties is beperkt tot het bouwen, verhuren en beheren van sociale huurwoningen, is de markt voor middeldure huurwoningen nauwelijks nog gereguleerd. Om de markt weer in beweging te brengen grijpt de gemeente in.

We maken werk van een nieuwe energietransitie in Amsterdam. Alle woningen worden in 2030 energieneutraal, zonder gasaansluiting. Daar hebben we iedereen bij nodig: gemeente, corporaties, ondernemers, huurders en huiseigenaren.

WAT MOET ER GEBEUREN

- 1.** De komende 10 jaar komen er 75.000 extra woningen bij, waarvan minimaal 10.000 voor studenten en werkende jongeren. Er wordt niet in de hoofdgroenstructuur gebouwd.
- 2.** Om speculatie op de woningmarkt tegen te gaan onderzoekt Amsterdam de mogelijkheden van een woonplicht.
- 3.** Er worden geen sociale huurwoningen meer verkocht. Bij nieuwbouw is de verhouding tussen sociale huur, middenhuur/-koop en duurdere huur/koop 40-40-20.
- 4.** We kiezen voor verdichting en hoogbouw, maar zoeken daarbij nadrukkelijk een balans tussen voldoende nieuwe woningen en een aantrekkelijke, groene leefomgeving die ontmoeting en sociale cohesie bevordert.
- 5.** Er komt een gemeentelijk woningcoöperatie die zorgt voor meer betaalbare woonruimte voor kwetsbare groepen en lage en middeninkomens.
- 6.** Alle nieuwbouw wordt circulair gebouwd. Van nieuwe en bestaande gebouwen wordt in het kadaster opgenomen welke grondstoffen ze bevatten.

- 7.** Woningcorporaties gaan zich inspannen om met huurders te kijken of woningen nog passend zijn bij leeftijd, inkomen of gezinssamenstelling en versoepelen mogelijkheden om in eigen buurt te ruilen. Dwang is daarbij uitgesloten.
- 8.** Amsterdammers met een beperking moeten langer zelfstandig in hun eigen buurt kunnen blijven wonen. Het wordt makkelijker om woningaanpassingen te doen die dat mogelijk maken.
- 9.** De gemeente ondersteunt bewoners, huurders en eigenaren met het verduurzamen van hun woningen, onder meer door het instellen van een onafhankelijk informatiepunt en het wegnemen van financiële knelpunten. Om VvE's te helpen bij verduurzaming stelt de gemeente een subsidie ter beschikking waarmee deskundigheid voor hun specifieke situatie ingekocht kan worden.
- 10.** Alle nieuwbouw in Amsterdam is energieneutraal. Alle daken zijn verplicht rainproof en energieproducerend. De bestaande woningvoorraad wordt in overleg met huurders, huiseigenaren, ondernemers en andere belanghebbenden per wijk uiterlijk in 2030 tenminste klimaatneutraal.
- 11.** We maken prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties en huurders dat er in de komende collegeperiode 40.000 bestaande woningen energieneutraal worden. Woningen die nu een laag label hebben krijgen voorrang.
- 12.** Er komt een grootscheepse isolatiecampagne om het directe energieverbruik omlaag te brengen. De gemeente organiseert een tender voor grootschalige energiebesparing in koop- en huurwoningen.
- 13.** Gemeentelijke belastingen worden gedifferentieerd naar energielabel: hoe minder energiezuinig de woning is, hoe verder we de OZB verhogen.
- 14.** We maken betere afspraken met corporaties om meer woningen aan te bieden aan kwetsbare groepen en statushouders. De huidige achterstanden in het aanbieden van woningen worden zo snel mogelijk ingelopen.
- 15.** De waarde van de grond in Amsterdam wordt voor een deel bepaald door het publieke geld dat de gemeente in de stad heeft geïnvesteerd. In een rechtvaardig erfpachtsysteem komt die waardeverhoging dan deels ook terecht bij de gemeenschap en niet geheel bij een particuliere eigenaar.
- 16.** Vormen van collectieve (zelf)bouw met gemaximeerde verkoop-/verhuurprijzen, zoals bijvoorbeeld in verenigingsverband, worden door de gemeente ondersteund in ontwikkeling, financiering en door betaalbare grond aan te bieden.
- 17.** GroenLinks is tegen het kraakverbod: we ontruimen niet voor leegstand.
- 18.** We zetten ons in voor meer huisvesting voor werkende of studerende jongeren, bijvoorbeeld door versnelde transformatie van leegstaande kantoren. Ook zetten wij ons in voor betere doorstroming van jongeren- naar starterswoningen.
- 19.** Amsterdam zet zich in om hogere inkomensnormen te mogen hanteren voor sociale huurwoningen en de liberalisatiegrens fors te verhogen.
- 20.** De gemeente ondersteunt middenstanders en huurders in het halen van hun recht bij onterechte huurverhogingen en te hoge huren.

5. AMSTERDAM IN BALANS

Amsterdam is een prachtige stad en het is natuurlijk mooi dat mensen vanuit de hele wereld onze stad bezoeken. Toerisme hoort bij het internationale karakter van Amsterdam en dat moeten we blijven koesteren. De positieve kanten van het toerisme worden echter steeds meer overschaduwed door de negatieve effecten van een ongebreidelde groei en onbeheerste, niet-duurzame vorm van toerisme. Als straten om veiligheidsredenen afgesloten moeten worden vanwege de drukte, als de leefbaarheid ernstig bedreigd wordt door monocultuur, als huizen een verdienmodel worden in plaats van een woning, als rumoer, afval en overlast de boventoon gaan voeren, dan verliest de stad juist haar aantrekkelijkheid en bijzondere karakter. In feite gaat de stad dan ten onder aan haar eigen succes.

Als de voortwoekerende vercommercialisering en vermarkting van Amsterdam ergens zichtbaar is, dan is het wel in de binnenstad. Kleine ondernemers worden verdrongen door de monocultuur van toeristenwinkels: alles lijkt in dienst te moeten staan van de schier eindeloze stroom toeristen. Sommigen beweren geringschattend dat drukte perceptie is. Maar iedereen kan zien dat de balans zoek is: de leefbaarheid staat in delen van de stad ernstig onder druk.

Het huidige bestuur weigert in te grijpen en schermt met tandeloze convenanten. Wat ons betreft is de tijd van pappen en nathouden echt voorbij en moet er een integrale aanpak komen. Wij gaan die vaak zo bejubelde vrije markt beteugelen. Allereerst wordt vakantieverhuur flink beperkt en wordt de hotelstop een echte stop. Voor de langere termijn moet het nieuwe college samen met Amsterdammers een visie ontwikkelen op wat voor stad we nu eigenlijk willen zijn. Voor wie is de stad? En wat is er nodig om de stad leefbaar te houden?

De explosieve groei van het toerisme komt bij de ongebreidelde groei van oude, vervuilende economie waar Amsterdam nog te sterk op leunt. Dat zie je aan de steenkool en benzine in de haven, de bergen ongescheiden afval in de binnenstad en de intensieve veehouderij in landelijk Noord. Dat moet anders.

Voor een andere economie moeten we ook andere keuzes maken. Een moderne economie groeit mee met veranderingen, blijft binnen de grenzen van wat de planeet kan dragen en gooit waardevolle grondstoffen niet achteloos weg. Een moderne economie zorgt voor echte banen met echte inkomens. GroenLinks maakt die keuzes en zorgt voor een toekomstbestendige economie van een leefbare stad.

WAT MOET ER GEBEUREN

1. Er komen geen nieuwe hotels in de binnenstad en we zetten een rem op de wildgroei van hotelkamers in heel Amsterdam.
2. Ten behoeve van de leefbaarheid van buurten en ter voorkoming van prijsopdrijving en woningonttrekking wordt vakantieverhuur van woningen verder beperkt: per woning een maximum van 30 dagen per jaar. Sancties op overtreding worden verzwaard.
3. Grote publiekstrekkingen, bestaand of nieuw, die niet locatiegebonden zijn moeten in de stadsdelen buiten de ring A10 een plek vinden. We verlagen de festivaldruk op parken en leggen een duurzaam festivalterrein aan.
4. De Passenger Terminal gaat de stad uit. Rondvaarthavens worden uitgeplaatst naar water buiten de ring.

- 5.** Er komt een vliegende brigade om te zorgen dat de stad schoner en leefbaarder wordt door snelle interventies en sancties op het gebied van handhaving en afval.
- 6.** De toeristenbelasting gaat omhoog.
- 7.** De gemeente zet actief in op een divers winkelaanbod in Amsterdam. Waar er sprake is van een monocultuur die de leefbaarheid aantast, gaat de gemeente sneller ingrijpen door te brancheren en daartoe desnoods vastgoed op te kopen. De gemeente richt een middenstandskoöperatie op waardoor kleine ondernemers met een buurtfunctie zich kunnen handhaven in de stad.
- 8.** Versterking van de Amsterdamse economie richt zich voortaan primair op groene en sociale bedrijvigheid.
- 9.** Amsterdam voert activistisch aandeelhouderschap over haar deelnemingen zoals Schiphol, de haven en het Afval Energie Bedrijf, met speciale aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen, duurzaamheid en beloningsbeleid.
- 10.** De stad zorgt voor voldoende betaalbare ruimte voor grondstoffendepots, gescheiden inzameling van afval en decentrale afvalwaterzuivering met terugwinning van energie en grondstoffen. We maken ook ruimte voor kleinschalige bedrijvigheid die deze grondstoffen opnieuw waarde geeft.
- 11.** Er komen geen megastallen in Amsterdam. Aan de randen van de stad willen we kleinschalige, diervriendelijke veehouderij.
- 12.** Boeren krijgen hulp bij de overstap naar landbouwmethoden die passen bij meer drassige veenweidegebieden. Dit is beter voor de biodiversiteit en het klimaat.
- 13.** Grootschalige overslag in de haven verplaatst zich zoveel mogelijk westwaarts, zodat er meer ruimte komt voor groen, woningen en duurzame bedrijvigheid dichterbij de stad.
- 14.** Het havenbedrijf werkt aan meer transparantie met betrekking tot de herkomst en duurzaamheid van goederen die er worden overgeslagen.
- 15.** Amsterdam helpt ondernemers met de verduurzaming van hun bedrijfsvoering. De Wet Milieubeheer wordt scherp gehandhaafd.
- 16.** Commercieel gebruik van de openbare ruimte door ondernemers wordt belast. De reclamebelasting wordt opnieuw ingevoerd.
- 17.** Op (fossiel) vervoer wordt maximale 'vermakelijkheidsretributie' geheven.
- 18.** Voor ondernemers die pionieren in duurzaamheid maken wij ruimte. Hun vergunningaanvragen worden versneld in behandeling genomen, zij kunnen terecht bij de gemeente voor groen advies etc. Alle regelingen (ook de al bestaande) worden actief gecommuniceerd.
- 19.** Kleine ondernemers in de service-economie zijn essentieel voor het dichtbij brengen van circulariteit in de Amsterdamse huishoudens. We streven naar een stad waarin producten worden gerepareerd, versteld, doorgegeven en hergebruikt. Om dit voor Amsterdammers het nieuwe normaal te maken, is het belangrijk dat deze dienstverleners in iedere buurt vertegenwoordigd zijn.
- 20.** Mengformules tussen winkels en horeca mogen niet in buurten waar het nu al erg druk is. De horecafunctie moet ondergeschikt blijven aan de winkelfunctie.

6. MEER GELIJKHEID IN GEZONDHEID

Gezondheid is ons grootste goed. Dat geldt niet alleen voor lichamelijke gezondheid: mensen willen zich ook gezond voelen. Controle over je eigen leven, meedoen in de maatschappij, sociale contacten en bewegen zijn daar cruciale voorwaarden voor. De gemeente kan geen beperkingen wegnemen of ziektes genezen. Maar de gemeente kan wel hulp en zorg bieden, zorgen dat mensen zo lang mogelijk in hun eigen buurt kunnen blijven wonen, sporten en bewegen stimuleren en sociale cohesie in wijken en buurten versterken.

Helaas zijn er in Amsterdam nog grote verschillen in gezondheid. Lager opgeleiden krijgen gemiddeld 19 jaar eerder te maken met gezondheidsklachten dan hoger opgeleiden. Zij zijn vaker eenzaam en vaker ziek. Dat is een groot onrecht. Het aanpakken van ongelijkheid in gezondheid heeft voor ons dan ook de hoogste prioriteit.

Er zijn ook grote verschillen in 'redzaamheid' tussen mensen. Voor veel mensen zijn de eisen die de overheid aan mensen stelt te hoog. Voor laaggeletterden zijn veel regels en procedures simpelweg te ingewikkeld. Kwetsbare burgers komen zo vaak onnodig in de problemen. De gemeente moet er voor zorgen dat sociale voorzieningen toegankelijk zijn voor iedereen.

Wij geloven in solidariteit tussen ziek en gezond. Niemand kiest er voor om ziek te worden of te leven met een handicap. Iedereen moet daarom de beste zorg kunnen krijgen, ongeacht inkomen of vermogen. We blijven ons daarom inzetten voor het verlagen van zorgkosten.

WAT MOET ER GEBEUREN

- 1.** We investeren meer in preventie en welzijnsactiviteiten in de zorg om ongelijkheid in gezondheid tegen te gaan. We zetten tegelijkertijd in op een groter bereik onder Amsterdammers met een bi-culturele achtergrond.
- 2.** Het vergroten van gezondheidsvaardigheden en aandacht voor taal en laaggeletterdheid worden, in aanvulling op de aanpak tegen eenzaamheid, een speerpunt van het welzijnsbeleid.
- 3.** Jongeren moeten snel de juiste zorg krijgen en hulp wordt om de jongere en zijn sociale omgeving heen georganiseerd door één regiehouder. We accepteren geen wachtlijsten in de jeugdhulp. We zorgen dat financiële prikkels die leiden tot wachtlijsten worden weggenomen en dat zorgaanbieders samenwerken in het belang van kinderen en hun ouders.
- 4.** We schaffen de eigen bijdrages voor woon- en vervoersvoorzieningen af en we verlagen de eigen bijdrages voor de huishoudelijke hulp.
- 5.** Mantelzorgers worden betrokken bij de zorgvraag, worden beter ondersteund en er wordt tijdig respijtzorg ingezet zodat mantelzorgers niet overbelast raken. Er komt meer aandacht voor jonge mantelzorgers, zij mogen niet verantwoordelijk worden gesteld voor zorg.
- 6.** We gaan een collectieve ziektekostenverzekering voor alle Amsterdammers aanbieden met een zo laag mogelijk eigen risico.
- 7.** De financiële tegemoetkoming voor chronisch zieken en gehandicapten wordt uitgebreid.

- 8.** Er wordt een inhaalslag gemaakt in het toegankelijker maken van (sport-) voorzieningen en de openbare ruimte met behulp van een blijvend gevuld toegankelijkheidsfonds.
- 9.** De persoonlijke situatie van de cliënt en de mogelijkheden van het sociale netwerk moeten altijd het uitgangspunt zijn in het toekennen van zorg of hulp.
- 10.** Continuïteit van zorg en goede signalering zijn belangrijk om goede zorg te kunnen bieden. Concurrentie tussen zorgaanbieders wordt tegengegaan en er wordt meer ingezet op samenwerking tussen alle partijen. Er wordt bij de inkoop van zorg niet geconcurrereerd op prijs. Wanneer aanbesteden niet noodzakelijk is, wordt gekozen voor een subsidierelatie. Als de kwaliteit van dienstverlening in de 'markt' voor hulpmiddelen en vervoersvoorzieningen niet snel verbetert, gaat de gemeente deze voorzieningen zelf aanbieden.
- 11.** We maken afspraken met aanbieders om te zorgen dat zorgwerkers betere arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden krijgen. De gemeente gaat actief inzetten op het opleiden en scholen van medewerkers in de zorg. Dit is ook van belang om de grote personeelstekorten in de zorg tegen te gaan.
- 12.** Er komt meer aandacht voor culturele diversiteit van jongeren in de jeugdhulp. Verschil in culturele achtergrond mag nooit het zorgaanbod bepalen.
- 13.** Het persoonsgebonden budget wordt minder bureaucratisch. De pgb-tarieven gaan omhoog zodat het pgb aantrekkelijker wordt. Het inzetten van een collectief pgb, bijvoorbeeld voor wooninitiatieven van jongeren met een beperking, wordt gemakkelijker.
- 14.** De deskundigheid van hulpverleners ten aanzien van mensen (en specifiek jongeren) met een licht verstandelijke beperking wordt versterkt.
- 15.** Kennis rond psychische problematiek en sociale toegankelijkheid wordt versterkt zodat begrip wordt vergroot en stigmatisering wordt tegengegaan.
- 16.** De gemeente garandeert sportaanbod in alle wijken van de stad en een gezonde voedingsomgeving. Als er onvoldoende aanbod vanuit sportverenigingen is, dan grijpt de gemeente in het uiterste geval in.
- 17.** Bij nieuwe (beleids)ontwikkelingen op het gebied van jeugd, welzijn en zorg worden de groepen om wie het gaat altijd betrokken als volwaardige gesprekspartner. Ervaringsdeskundigheid wordt erkend en vaker ingezet.
- 18.** Budgetten in het sociaal domein worden samengevoegd om integraal te kunnen werken. Bestuurlijk wordt meer samengewerkt op de portefeuilles jeugd, zorg, participatie en wonen.
- 19.** De gemeente zorgt voor genoeg gratis openbare toiletvoorzieningen, toegankelijk voor iedereen.

7. VLUCHTELINGEN WELKOM

Mensen die vluchten voor oorlog en geweld, voor vervolging, voor honger of armoede, zijn altijd welkom in Amsterdam. Amsterdam is niet alleen barmhartig voor vluchtelingen: ze maken deel uit van de Amsterdamse samenleving. Vluchtelingen in asielzoekerscentra doen vanaf dag één mee in Amsterdam.

Inburgering is van groot belang, maar gaat niet vanzelf. Slechts een kleine groep vluchtelingen vindt snel een betaalde baan. Het is niet alleen sociaal, maar ook verstandig om zo snel mogelijk in te zetten op inburgering. Vluchtelingen moeten vanaf het begin van de asielprocedure betere kansen krijgen om mee te kunnen doen in Amsterdam door de taal te leren, een opleiding te volgen en werk of zinvolle dagbesteding te vinden.

De gemeente is veel beter dan het Rijk in staat om er voor te zorgen dat de diverse groep vluchtelingen het juiste aanbod krijgt. De gemeente moet daarom weer de regie nemen en de kwaliteit van inburgering en taalcursussen garanderen. Inburgering en taalcursussen moeten weer gratis aangeboden worden, zodat mensen niet beginnen met een schuld.

Inburgering komt van twee kanten. Het contact tussen vluchtelingen en andere Amsterdammers wordt op verschillende manieren versterkt, vanuit de gemeente, maar juist ook vanuit de vele initiatieven en informele netwerken in de stad. Sociale cohesie, vrijwilligerswerk en gezamenlijk wonen worden bevorderd.

WAT MOET ER GEBEUREN

- 1.** Vanaf het begin van de asielprocedure wordt aandacht besteed aan het leren van de taal, het doen van opleidingen en het vinden van werk of zinvolle dagbesteding. Deze zaken worden naast elkaar in gang gezet.
- 2.** We gaan meer investeren in taal en inburgering. De gemeente biedt gratis kwalitatief goede inburgering aan.
- 3.** De gemeente gaat meer samenwerken met ROC's en werkgevers om speciale opleidingen voor statushouders mogelijk te maken. Er wordt meer ingezet op leer-werktrajecten.
- 4.** Statushouders krijgen de ruimte om te studeren of om te scholen en worden daarvoor vrijgesteld van sollicitatieplicht, zodat zij de juiste diploma's verwerven voor de Nederlandse arbeidsmarkt.
- 5.** Statushouders krijgen vanuit de gemeente op maat gesneden begeleiding in de toeleiding naar werk. Daarin wordt de samenwerking gezocht met organisaties die kennis van zaken hebben op dit gebied.
- 6.** De gemeente werkt samen met de informele netwerken die de contacten tussen Amsterdammers en asielzoekers en statushouders bevorderen. De vele initiatieven op dit terrein worden zo goed mogelijk ondersteund, bijvoorbeeld door plekken te faciliteren waar ontmoetingen tussen vluchtelingen en andere Amsterdammers mogelijk zijn, zoals Lola Lik en Gastvrij Oost. De gemeente ondersteunt Amsterdammers die kleinschalige opvang voor asielzoekers mogelijk maken.

- 7.** Asielzoekerscentra zijn veilig en zoeken het contact met de samenleving. Er is aandacht voor privacy en persoonlijke leefsfeer.
- 8.** Als stad met een rijke LHBTIQ+ geschiedenis komen we op voor vluchtelingen die vervolgd werden vanwege seksuele oriëntatie of genderidentiteit. In asielzoekerscentra is er daarom speciale aandacht voor LHBTIQ+ vluchtelingen. Er is de mogelijkheid om op een gezamenlijke afdeling te verblijven waar zij extra steun kunnen hebben aan elkaar.

8. EEN PLEK VOOR WIE KWETSBAAR IS

In Amsterdam hoort niemand op straat te slapen. Ieder mens heeft recht op een menselijke behandeling. Menselijke waardigheid is een humanitaire ondergrens. Iedereen die anders in Amsterdam op straat zou slapen kan rekenen op bed, bad, brood én begeleiding. Voor daklozen en mensen zonder papieren is er altijd, ongeacht herkomst of regiobinding, laagdrempelige opvang. Eenmaal binnen worden mensen verder geholpen. Opvang is altijd tijdelijk. Mensen hebben recht op een eigen huis.

Het zou vanzelfsprekend moeten zijn dat vrouwen zelf bepalen met wie zij trouwen of scheiden. Toch leven er vrouwen in Amsterdam die moeten vrezen voor huiselijk geweld en achterlating in andere landen als zij hun eigen keuzes maken. Dat geldt soms ook voor LHBTIQ+ Amsterdammers. De gemeente moet mensen zo goed mogelijk (preventief) beschermen tegen huiselijk geweld en achterlating. De opvang voor slachtoffers van huiselijk geweld moet laagdrempelig zijn.

Geen mens is illegaal. Iedereen heeft recht op een toekomstperspectief. Uitzichtloosheid en gedwongen ledigheid maken mensen letterlijk ziek. Ongedocumenteerden krijgen daarom begeleiding en dagbesteding en hebben de mogelijkheid zich te oriënteren op de toekomst.

WAT MOET ER GEBEUREN

- 1.** De Amsterdamse nachtopvang is laagdrempelig en toegankelijk voor iedereen die anders op straat slaapt, ongeacht afkomst of papieren.
- 2.** Iedereen die dakloos is krijgt passende hulp. Er zijn geen uitsluitende criteria als regiobinding en zelfredzaamheid. Er wordt de tijd genomen voor een goed en gedegen onderzoek om te bepalen waar iemand het beste hulp en zorg kan krijgen. Mensen krijgen zorg op die plek waar herstel het meest succesvol is. Dak- en thuislozen krijgen daar veel meer zeggenschap over.
- 3.** We investeren in onafhankelijke cliëntondersteuning van dak- en thuislozen en ongedocumenteerden. Mensen krijgen één trajecthouder en begeleiding op maat, wanneer zij dat willen, om hen de weg te laten vinden in het woud van instanties en regels.
- 4.** Er is altijd voldoende opvang voor dakloze gezinnen. Dakloze gezinnen onderbrengen in hotels kan alleen in geval van uiterste nood.
- 5.** De opvang na huiselijk geweld wordt flink verbeterd op het gebied van financiële ondersteuning, juridische hulp, schuldhulpverlening en integrale zorg aan kinderen die in de opvang verblijven. De opvang is laagdrempelig en een eigen bijdrage voor de huur mag nooit een belemmering zijn om veilig onderdak te krijgen. Er is nooit een tekort aan opvangplekken.
- 6.** De gemeente blijft alert op vrouwen en/of kinderen die zonder reisdocumenten in het land van herkomst worden achtergelaten. Achterlating in een ander land wordt erkend als een vorm van huiselijk geweld.
- 7.** Gemeentelijke opvang voor ongedocumenteerden wordt geboden in de vorm van 24-uursvoorziening met bed, bad, brood of in de vorm van leefgeld voor mensen die over een eigen netwerk beschikken. Allen krijgen juridische en maatschappelijke begeleiding en waar nodig medische zorg. De capaciteit van de opvang wordt uitgebreid.

- 8.** Het gemeentebestuur gaat met de We Are Here-groep in overleg om de noodzaak telkens panden te moeten kraken voor onderdak te doorbreken. Desnoods door gemeentelijk vastgoed beschikbaar te stellen.
- 9.** Dagbesteding en oriëntering op de toekomst, in de vorm van scholing en cursussen, zijn onderdeel van de gemeentelijke opvang. Amsterdam zorgt er voor dat ook ongedocumenteerden actief mee kunnen doen in de samenleving en spant zich in om (vrijwilligers)werk juridisch en praktisch mogelijk te maken, bijvoorbeeld door een tijdelijke werkvergunning voor ongedocumenteerden in te voeren. Amsterdam richt een Stoutfonds op om eventuele boetes te betalen die bedrijven krijgen wanneer zij ongedocumenteerden (vrijwilligers)werk bieden.
- 10.** Amsterdam pleit voor een generaal pardon voor een groep ongedocumenteerden die lang in Nederland verblijft en hier een arbeidsmigratieverleden heeft.
- 11.** Het beleid dat stadsnomaden telkens naar een nieuwe plek worden verplaatst wordt beëindigd. De gemeente richt een plek voor meerdere jaren in met basale voorzieningen als afvalophaal en water.

9. VOOR IEDEREEN GOED ONDERWIJS

Onderwijs is het fundament onder de zelfstandige positie van elk individu – de hoeksteen van een egalitaire samenleving. Zowel voor kleuters als voor ongeschoolde werklozen is onderwijs essentieel om achterstanden en ongelijkheid weg te nemen. Dat betekent dat goed onderwijs voor iedereen even toegankelijk is en dat kinderen van allerlei achtergronden elkaar ontmoeten. Wij strijden tegen segregatie in het onderwijs.

Goed onderwijs geeft elk kind de kansen die het nodig heeft om zijn of haar talenten te ontplooiën. Voor de ene leerling betekent dat meer uitdaging, voor een ander extra ondersteuning of een geschikte stageplaats.

Er zijn nog te veel plekken waar de kwaliteit van het onderwijs ondermaats is. We willen het onderwijs juist ook op die plekken beter maken en de samenwerking en kennisuitwisseling tussen scholen en leerkrachten bevorderen. Zo wordt het gehele Amsterdamse onderwijs naar een hoger plan getild. We investeren dus extra op die plekken en in die buurten waar het onderwijs het meest kwetsbaar is.

Kinderen zijn niet gebaat bij afgebakende hokjes, maar bij doorlopende leerlijnen. In samenwerking met andere instellingen zorgen scholen voor een divers aanbod, waar leerlingen naast het vaste curriculum ook kennis maken met natuur, kunst, cultuur, sport en bewegen. Jong geleerd is oud gedaan, en zo krijgen alle opgroeiende Amsterdammers het belang van deze zaken mee.

Voor leerkrachten moet het een mooie uitdaging zijn om in Amsterdam les te geven. We waarderen daarom ideeën van leerkrachten voor innovatieve nieuwe leermethodes of manieren om met leerlingen om te gaan. We zorgen er voor dat deze ideeën gedeeld kunnen worden met alle scholen in Amsterdam.

WAT MOET ER GEBEUREN

- 1.** Scholen die werken aan goed en uitstekend onderwijs kunnen rekenen op inhoudelijke en financiële ondersteuning van de gemeente. Kennisdeling tussen scholen wordt gestimuleerd met bijvoorbeeld Amsterdamse onderwijsdagen.
- 2.** Scholen in het primair en voortgezet onderwijs moeten een afspiegeling van de buurt zijn, zowel qua leerlingen als qua leerkrachten en organisatie. Wij ondersteunen in woord en daad initiatieven van ouders om scholen gemengder te maken. Met schoolbesturen worden afspraken gemaakt om segregatie tegen te gaan.
- 3.** We willen dat alle basisscholen meedoen met het algemeen toelatingsbeleid. Van scholen die hierin niet solidair zijn kunnen uiteindelijk aanvragen voor huisvestingsuitbreidingen geweigerd worden.
- 4.** Er komt meer aandacht op scholen voor de culturele diversiteit van onze stad en de gedeelde geschiedenis van alle Amsterdammers. Op alle scholen wordt voorlichting gegeven over seksuele diversiteit, pesten, mensenrechten, racisme en discriminatie.
- 5.** Er komt een fonds dat leerkrachten ondersteunt om innovatieve ideeën voor verbeteringen van lesmethodes over de Amsterdamse scholen te verspreiden.
- 6.** We investeren extra in scholen waar de onderwijskwaliteit ondermaats is. Juist kwetsbare wijken verdienen de beste scholen.

- 7.** Amsterdam zet alles op alles om taalachterstanden op een zo vroeg mogelijke leeftijd weg te nemen. We compenseren het aanpassen en gedeeltelijk wegvallen van de gewichtenregeling.
- 8.** Initiatieven als de Weekendacademie verdienen uitbreiding en actieve ondersteuning.
- 9.** Alle basisscholen worden 'alles-in-één-scholen', waar regulier onderwijs, de voorschool, kinderopvang en naschoolse activiteiten op één plek samenkomen.
- 10.** Ieder kind verdient maatwerk. We maken ons sterk voor een betere samenwerking van scholen en jeugdhulp om tot dat maatwerk te komen.
- 11.** Scholen krijgen groene schoolpleinen, zonnepanelen op het dak en een gezond binnenklimaat. Voor elk kind komt er in de buurt een natuurspeelplek en op korte afstand een grotere natuurspeeltuin.
- 12.** Op elke basisschool is natuur- en milieueducatie een integraal onderdeel van het onderwijsaanbod.
- 13.** Alle scholen doen mee aan een programma voor gezond gewicht.
- 14.** De gemeente steunt projecten rondom scholen die de cohesie van de buurt vergroten, zoals de vreedzame wijk. De ouders worden betrokken bij deze wijkscholen.
- 15.** Leerlingen op ROC's krijgen meer toegang tot sport. Hun achtergestelde positie in de toegang tot sportvoorzieningen als onderdeel van het lesaanbod verdwijnt.
- 16.** Er komen veel meer stage- en leerwerkplekken, met extra aandacht voor ROC-leerlingen, in de eerste plaats bij de gemeente zelf en daarnaast bij organisaties die voor of met de gemeente werken.
- 17.** Elke vorm van discriminatie bij stages is ontoelaatbaar. Bedrijven en instellingen die hiermee in de fout gaan worden uitgesloten van gemeentelijke opdrachten. Daarnaast faciliteert de gemeente dat onderwijsinstellingen veel serieuzer erop toezien en registreren dat elke student een goede stageplek krijgt en stagebedrijven niet discrimineren. Studenten mogen geen slachtoffer worden van discriminatie en mogen niet aan hun lot worden overgelaten.

10. VOORRANG VOOR VOETGANGER EN FIETSER

Amsterdammers willen van West naar Oost en van Zuid naar Noord. Met ruim 850.000 inwoners, dagelijks 350.000 forenzen en studenten en jaarlijks maar liefst 17 miljoen toeristen krioelt het van de mensen. En al deze mensen proberen zich elke dag weer een weg door de stad te banen. Langzaam slijt de stad dicht. Het is tijd voor echte keuzes.

Amsterdam overschrijdt de normen voor luchtkwaliteit flink door al het gemotoriseerd verkeer. Deze vieze lucht is vergelijkbaar met zes sigaretten per dag die Amsterdammers ongemerkt roken. Tegelijk hebben voetgangers en fietsers te weinig ruimte terwijl in de binnenstad 70 procent van de openbare ruimte wordt ingenomen door rijdende of geparkeerde auto's. Dat moet anders. We gaan het ruimtebeslag van de verschillende vormen van vervoer eerlijker verdelen. Want hoe je de stad inricht maakt uit voor welke keuzes we maken om ons te verplaatsen te voet, per fiets of het OV.

GroenLinks wil een sociale en gezonde stad: een stad waar mensen voorop staan, waar iedereen – jong en oud, bewoner, bezoeker en ondernemer – zich vrij en veilig kan bewegen. GroenLinks kiest daarom duidelijk voor de voetganger en de fiets. Als de binnenstad autovrij is, zitten voetgangers en fietsers elkaar niet langer in de weg, maar zijn ze samen de oplossing voor een drukke stad. Ze nemen immers weinig ruimte in en het is gezond bewegen – zonder uitstoot en overlast voor ander.

WAT MOET ER GEBEUREN

- 1.** De binnenstad wordt autovrij. Vervolgens wordt het autovrije gebied geleidelijk uitgebreid naar de omliggende wijken. Het autoverkeer in Amsterdam wordt daardoor aanzienlijk gereduceerd.
- 2.** De komende vier jaar heffen we ten minste 10.000 parkeerplaatsen op. Deze maken plaats voor groen, speelplekken en ruimte voor voetgangers en fietsers.
- 3.** De openbare ruimte wordt zo ingericht dat iedereen er vrij gebruik van kan maken en zich kan verplaatsen. Dat betekent bijvoorbeeld ruimte op de stoep voor ouders met kinderwagens en veilige oversteekplaatsen voor mensen die minder mobiel zijn. Scooters en canta's waarvoor geen medische indicatie is parkeren in daarvoor gecreëerde vakken.
- 4.** Er komen comfortabele, herkenbare fietsroutes, waarlangs je je bestemming snel kan bereiken. De fiets krijgt meer ruimte in woonwijken. Op plaatsen waar de fietsparkeerdruk erg hoog is worden autoparkeerplaatsen omgezet in fietsparkeerplaatsen.
- 5.** De (snor)scooter gaat van het fietspad af. Vanaf 2025 moeten alle (snor)scooters emissievrij zijn. De politie gaat meer handhaven op snelheidsovertredingen en overtreding van geluidsnormen door (snor)scooters en motoren.
- 6.** De ring Sarphatistraat-Weteringschans-Marnixstraat wordt autovrij. De ring Mauritskade-Stadhouderskade-Nassaukade krijgt een groene fiets- en wandelboulevard. Er komt een circulatieplan om stapsgewijs al het doorgaand autoverkeer binnen de A10 onmogelijk te maken. Wel moeten er mogelijkheden zijn voor duurzame goederen-distributie zoals met lichte elektrische vrachtovertuigen.

- 7.** Alle wegen binnen de ring worden 30 km/u. We maken onnodig doorgaand autoverkeer onmogelijk door verkeersknips te maken. De kop van de Vijzelstraat is zo al autovrij gemaakt, de komende jaren breiden we dat uit naar bijvoorbeeld autoverkeer voor het Centraal Station of tussen Oost en Noord via het centrum. De ring A10 wordt afgewaardeerd tot max. 50 km/u, de combinatie A5-A9 kan de functie van de huidige ring A10 overnemen.
- 8.** Amsterdam investeert, in samenwerking met omliggende gemeentes, in een flink aantal OV-hubs in en om Amsterdam waar voetganger, fiets, bus, tram en trein samenkomen. We werken aan een stevig regionaal en een fijnmazig stedelijk openbaar vervoersnetwerk. Daar hoort bij dat de metro ook 's nachts rijdt. We beginnen komende periode met planvorming voor een Oost-West metrolijn.
- 9.** Voor touringcars is geen plek meer in de stad. Toeristen en dagjesmensen moeten gebruikmaken van de OV-hubs aan de rand van de stad.
- 10.** De kosten voor een parkeervergunning gaan omhoog en worden tenminste kostendekkend. We geven minder parkeervergunningen uit. De tarieven voor parkeren op straat gaan omhoog.
- 11.** Samen met ondernemers en distributiebedrijven ontwikkelen we een plan om leveringen te bundelen, waarmee het vrachtverkeer wordt gehalveerd. De gemeente zorgt voor betaalbare logistieke hubs. Na 2020 zijn de straten en laad- en losplekken van Amsterdam alleen nog beschikbaar voor deelnemers aan gezamenlijke stadsdistributie. In 2025 is al het goederenvervoer uitstootvrij.
- 12.** We verbeteren de verkeersveiligheid. Rond scholen zorgen we voor veilige loop- en fietsroutes en we pakken blackspots aan. Alleen veilige vrachtwagens lichter dan 3,5 ton mogen binnen de ring.
- 13.** De milieuzone wordt uitgebreid met personenauto's en vanaf 2025 komen alleen nog emissievrije auto's de stad in. We zorgen voor een passende laadinfrastructuur die ook bijdraagt aan de energietransitie van de gebouwde omgeving. Taxivergunningen worden vanaf nu enkel nog verstrekt aan emissievrije auto's.
- 14.** Uiterlijk in 2022 zijn alle bussen en pontjes uitstootvrij. Het GVB is een volledig klimaatneutraal bedrijf in 2030.
- 15.** Amsterdam zet in op alternatieven voor Europese vluchten; het vliegverkeer op Schiphol moet teruggedrongen worden. Stille en brandstofzuinige vliegtuigen krijgen voorrang.
- 16.** Bewoners moeten meer mogelijkheden krijgen om leef- en speelstraten te realiseren en worden hierbij actiever ondersteund.
- 17.** Er komen meerdere fiets- en voetgangersbruggen over het IJ, een belangrijke verbinding tussen Noord en de rest van Amsterdam.
- 18.** Echte deelfietsen kunnen een bijdrage leveren aan schonere bereikbaarheid en worden getoetst aan de bijdrage aan mobiliteitsdoelen, kwaliteit, locatie en verantwoord gebruik van de openbare ruimte. Commerciële aanbieders mogen niet zomaar beslag leggen op de toch al zo schaarse openbare ruimte.
- 19.** GroenLinks stimuleert het gebruik van elektrische deelauto's, om een alternatief te bieden voor autobezit in de stad.

11. EEN VEILIGE STAD

Veiligheid is een basisvoorwaarde voor vrijheid. Elke Amsterdammer moet ervan doordrongen zijn dat je in onze stad volledig vrij bent om de deur uit te lopen en zichtbaar jezelf te zijn. Jongeren die op straat chillen zijn niet per definitie verdacht of een probleem, wat voor kleur ze ook hebben. Een veilige stad is een omgeving waarin mensen zich verbonden voelen met elkaar en voor elkaar opkomen. Dat is positieve veiligheid. Als dat niet kan, zijn politiemannen en -vrouwen er om ons te beschermen, met een speciaal oog voor risicogroepen als LHBTIQ+ Amsterdammers.

Als het om veiligheid gaat, schieten de meeste partijen direct in de reflex van meer repressie. GroenLinks doet daar niet aan mee. Zaken als cameratoezicht en preventief fouilleren voorkomen geen misdrijven en gaan ten koste van de privacy van burgers. De camera-isering van de samenleving moet worden gestopt. Het goed verlichten van een steeg of tunnel heeft meer effect op het gevoel van veiligheid dan het ophangen van een paar camera's. Met goede handhaving en de inzet van bewezen effectieve instrumenten heeft de gemeente voldoende middelen in handen om overlast en geweld te bestrijden. Wij willen een veiligheidsnetwerk opbouwen, waar scholen, werkgevers, hulpverleners, jongerenwerkers, woningbouwverenigingen en andere bondgenoten aan meedoen om problemen te voorkomen.

Vertrouwen in de politie is essentieel. Om dat vertrouwen te vergroten is het belangrijk dat het korps een afspiegeling is van de stad – en dus snel diverser wordt. GroenLinks wil dat agenten zo veel mogelijk op straat zijn en samenwerken met de Amsterdammers. In gesprek met bewoners worden veiligheidsproblemen in wijken aangepakt.

WAT MOET ER GEBEUREN

- 1.** Bewoners mogen meer beslissen over welke problemen in hun wijk moeten worden opgepakt door de politie en gemeente.
- 2.** Om te voorkomen dat jongeren zich laten verleiden tot crimineel gedrag investeren we in jongerenwerk met aandacht voor risicogedrag zoals spijbelen, (online) gokgedrag en drugsgebruik. Uitgangspunt daarbij is dat jongeren vertrouwen krijgen en medeverantwoordelijk worden voor hun persoonlijke ontwikkeling.
- 3.** De Top 600-aanpak blijft een geïntegreerde aanpak waarbij preventie en toekomstperspectief voorop staat.
- 4.** De politie moet meer mensen aannemen met een bi-culturele achtergrond, ook in de top.
- 5.** In Amsterdam zijn er geen privacy-beperkende en racisme-gevoelige veiligheidsmaatregelen als preventief fouilleren.
- 6.** Cameratoezicht, gebiedsontzeggingen, samenscholingsverboden en noodverordeningen worden enkel in uiterste noodzaak en tijdelijk ingezet en getoetst op effectiviteit en rechtsbescherming.
- 7.** Privacy is een groot goed: de gemeente moet data van en over Amsterdammers met de grootst mogelijke zorgvuldigheid en vertrouwelijkheid behandelen. De beveiliging van data binnen de gemeente wordt doorgelicht.

- 8.** Tevredenheid over de politie wordt een concrete en meetbare doelstelling in het Integrale Veiligheidsplan.
- 9.** Er komt een speciale politie-eenheid tegen *hate crimes*. De deskundigheid op dit vlak onder alle agenten wordt vergroot. Wij nemen jaarlijks het initiatief om een debat te voeren over de omvang en het karakter van de *hate crimes* in de stad. Zo nodig nemen we aanvullende maatregelen.
- 10.** Uitbuiting en mensenhandel worden keihard bestreden. Er is altijd toegankelijke opvang voor slachtoffers van mensenhandel, zonder voorwaarden.
- 11.** Er komt een gemeentelijk keurmerk voor coffeeshops die een gesloten systeem met ecologische wiettelers hebben, de leeftijdsgrens strikt handhaven en goede voorlichting geven. De gemeente steunt de oprichting van *cannabis social clubs*.
- 12.** Op feesten waar waarschijnlijk harddrugs gebruikt worden komen voorlichters en testfaciliteiten. Het bezit van kleine hoeveelheden drugs voor persoonlijk gebruik zou niet tot een strafblad moeten leiden.
- 13.** Er komt een verbod op consumentenvuurwerk: de gemeente biedt ruimte voor een beperkt aantal professionele vuurwerkshows.

12. EEN STAD VAN, VOOR EN DOOR AMSTERDAMMERS

Amsterdammers weten het beste wat er nodig is in hun buurten en wijken. Of het nu gaat om de inrichting van een plein in de Pijp, een buurthuis runnen of het nieuw leven inblazen van een oude tramremise: de inwoners van Amsterdam nemen initiatief en realiseren prachtige zaken. Het gemeentebestuur moet veel meer samen met burgers gaan werken. Door gebruik te maken van al die ideeën en ervaringen en door in een veel eerder stadium de burgers als gelijkwaardig partner te zien en in te schakelen. Er wordt nog steeds te veel van achter een bureau bedacht wat de oplossing voor problemen in de buurt is; ambtenaren moeten de straat op kunnen en in gesprek met bewoners gaan.

De participatieve en representatieve lokale democratie heeft de afgelopen bestuursperiode onvoldoende kans gekregen. We willen de komende jaren meer investeren in bewonersinitiatieven en experimenteren met nieuwe vormen van besluitvorming zo dicht mogelijk bij de bewoners. Dit betekent dat op buurtniveau meer vrijheid, ruimte en budget moet zijn voor de wensen van bewoners.

GroenLinks is er van overtuigd dat de stad mooier en beter wordt als Amsterdam buurtrechten vastlegt. Bewoners krijgen het recht om aan te geven dat zij bepaalde publieke taken over willen nemen of te bieden op gebouwen of stukjes land die een belangrijke waarde hebben voor de gemeenschap. Het beschikbaar stellen van buurtbudgetten voor initiatieven die bijdragen aan een prettige leefomgeving in de wijk zorgt er voor dat burgers niet langer worden gevraagd om mee te denken met de overheid maar dat de overheid meedoet aan initiatieven van de Amsterdammers.

Deze nieuwe overheid schreeuwt om een sterke cultuurverandering in het gemeentebestuur. Waar de afgelopen jaren de invloed van burgers op beleid is beperkt vindt GroenLinks dat de positie van inwoners juist moet worden versterkt. Hoe dat vorm moet krijgen moet worden bedacht en uitgewerkt met Amsterdammers samen. We willen naar een cultuur waarin de politiek, bijvoorbeeld door het collegeakkoord, de hoofdlijnen uitzet en doelstellingen op verschillende terreinen bepaalt. Samen met de stad wordt uitgewerkt hoe we die doelen gaan bereiken.

WAT MOET ER GEBEUREN

- 1.** Burgerparticipatie gaat op de schop. In plaats van plannen voor inspraak aan bewoners te presenteren gaat de gemeente plannen maken met bewoners. Juist ook op grootstedelijke vraagstukken waar de kennis van de stad ingezet kan worden: denk aan balans in de stad, luchtkwaliteit, duurzaamheid en ongelijkheid.
- 2.** Amsterdam krijgt buurtrechten: als bewoners de uitvoering van een gemeentelijke taak willen overnemen, maakt de gemeente dat mogelijk. Aanbestedingsprocedures worden vereenvoudigd, zodat buurtorganisaties en sociale ondernemers makkelijk kunnen meedingen.
- 3.** Plannen voor veranderingen in de openbare ruimte worden niet alleen per brief of sociale media aangekondigd, maar ook op de plek zelf.
- 4.** Elk gebied krijgt flexibel budget om plannen en initiatieven uit de buurt te financieren. Daarnaast komt er een maatschappelijk innovatiefonds voor initiatieven van bewoners, bewonersorganisaties en sociaal ondernemers.

- 5.** Het wordt makkelijker om subsidie aan te vragen voor bewonersactiviteiten en de verantwoordingsprocedure voor de besteding wordt minder bureaucratisch.
- 6.** We verkopen geen maatschappelijk vastgoed meer en vragen niet zonder meer een kostendekkende huur voor gebruik van het maatschappelijk vastgoed. Deze plekken kunnen dienen als brede ontmoetings- en broedplaatsen voor culturele, sociale en groene initiatieven. We introduceren nieuwe vormen van zelfbeheer voor broedplaatsen en ateliers. Doel is zelfbeheerders meer zeggenschap en een gelijkwaardigere positie te geven.
- 7.** Amsterdammers moeten hun bestuur zelf kunnen controleren. Daarom wordt open data de norm bij de gemeente, te beginnen met een toegankelijke begroting.
- 8.** De gemeente ondersteunt bewoners bij het opzetten van nieuwe vormen van participatie, zoals buurtrechten, lokale referenda, buurtbesteden en burgertoppen.
- 9.** Alle voorstellen die aan de gemeenteraad worden voorgelegd krijgen een participatieparagraaf, waarin verslag wordt gedaan van hoe bewoners, bedrijven en organisaties betrokken zijn geweest in de ambtelijke voorbereiding.
- 10.** De paragraaf over participatie in het coalitieakkoord wordt in samenspraak met Amsterdammers ingevuld.
- 11.** De gemeente Amsterdam geeft het voorbeeld in goed werkgeverschap. De gemeente zorgt voor een gelijkere verdeling van salarisschalen. De meest verdienende ambtenaar gaat op termijn maximaal vijf keer zoveel verdienen als de minst verdienende ambtenaar (de Tinbergennorm). De loonkloof tussen mannen en vrouwen wordt geslecht. De gemeente biedt haar werknemers die mee-ouder zijn ruimhartig betaald bevallingsverlof.
- 12.** De standaard werkweek wordt 32 uur en de gemeente start een proef met de 6-urige werkdag voor werknemers. In navolging van schoonmakers komen ook medewerkers die ander regulier werk bij de gemeente doen, zoals beveiligers en cateringmedewerkers, zoveel mogelijk in vaste dienst bij de gemeente.
- 13.** Externe inhuur door de gemeente wordt waar mogelijk beperkt en doorgeslagen flexwerk wordt beteugeld.
- 14.** De gemeente start een proef met *gender budgetting*.
- 15.** We ondersteunen en stimuleren initiatieven voor de organisatie van (specifieke vormen van) burgertoppen door budget en praktische ondersteuning aan te bieden. We organiseren een structuur waarin deelnemers aan een top onderwerpen kunnen agenderen voor de gemeenteraad of in een stadsdeel en besluiten kunnen nemen over de besteding van specifieke budgetten.
- 16.** We gaan zoveel mogelijk werken met buurtbesteden. Zo krijgen initiatieven uit de buurt meer kansen en vermijden we bureaucratie.
- 17.** Een stad met de omvang van Amsterdam heeft gekozen vertegenwoordigers nodig op een lager niveau dan het stadsniveau. GroenLinks zet zich in voor een nieuw bestuurlijk stelsel met ruim mandaat voor vertegenwoordigers op stadsdeelniveau.
- 18.** Er komt een burgerjury, die elk jaar op basis van loting wordt samengesteld. De burgerjury geeft advies over plannen en vragen van de gemeente.
- 19.** In het coalitieakkoord wordt ruimte gemaakt voor nieuwe plannen die samen met de stad worden geformuleerd. Er wordt een programma-akkoord gesloten tussen het college en de stadsdeelcommissies met zoveel mogelijk vrije ruimte voor de stadsdelen. Komende periode wordt met Amsterdammers een beter model voor het bestuurlijk stelsel uitgewerkt.

13. BROEDPLAATS VAN KUNST EN CULTUUR

De rijke Amsterdamse kunst- en cultuursector brengt leven in de brouwerij, verbindt en bevraagt ons. Kunst reflecteert de diversiteit in Amsterdam en is een visitekaartje van de stad. Het is de creatieve tegenhanger van het efficiency-denken en de verruiming van het maatschappelijk debat en jaagt een open en progressieve samenleving aan. Dat is intrinsiek van waarde. Kunst moet dan wel op onverwachte plekken op kunnen duiken, en ook wel eens rauw of ruig zijn. Want kunst en cultuur wordt te veel in dienst van de commercie gesteld. Door gentrificatie op zijn beloop te laten komen artistieke rafelrandjes in de verdrukking.

Culturele instellingen en investeringen geven wijken nieuwe dynamiek en kunnen emancipatie bevorderen. Permanente broedplaatsen in alle delen van Amsterdam zorgen dat kunstenaars gerust kunnen zijn over de toekomst van hun atelier of oefenruimte en dat er verbinding met en in de buurt kan optreden rond kunstprojecten. Het culturele vastgoed van de gemeente gaat daarom niet in de uitverkoop.

Ieder kind in Amsterdam moet kunnen leren van cultuur en de mogelijkheid krijgen zichzelf creatief te uiten. Met kunstonderwijs kunnen alle Amsterdamse kinderen al jong kennismaken met kunst en cultuur, ongeacht buurt of achtergrond. Dit stimuleert creativiteit en inventiviteit in onze snel veranderende wereld en brengt ze in verbinding met anderen. Het is een duurzame investering in onze samenleving en biedt ze de mogelijkheid hun talenten verder te ontwikkelen. Dit levert de creatieve burgers, kunstenaars en vrije denkers van morgen.

WAT MOET ER GEBEUREN

1. Er wordt meer geïnvesteerd in culturele activiteiten om alle Amsterdammers te bereiken.
2. Voor professioneel, disciplinebreed kunst- en cultuuronderwijs komt meer geld beschikbaar zodat alle Amsterdamse kinderen en jongeren zowel zelf, onder begeleiding van en samen met kunstenaars, creatief bezig zijn als kunstuitingen in verschillende disciplines bezoeken.
3. Iedereen die 18 jaar wordt krijgt een kunstvoucher. Zo geven we jonge mensen de mogelijkheid om hun eigen smaak en visie te ontwikkelen en krijgen kunstorganisaties een breed en divers publiek voor de toekomst.
4. Amsterdamse broedplaatsen zijn een vast onderdeel van het stedelijke landschap. De gemeente sluit een convenant met de woningcorporaties om de verkoop van ateliers en atelierwoningen te stoppen.
5. De gemeente stelt gemeenschappelijk vastgoed beschikbaar waar kunstenaars en collectieven ruimte krijgen voor artistiek experiment op ambitieuze schaal.
6. Een voorwaarde voor subsidieverlening is dat instellingen goed werkgeverschap tonen en kunstenaars behoorlijk belonen. Het Fair Practice label en de code Cultural Governance zijn hierbij leidend.
7. Er komt ruimte voor de lokale makersindustrie en creatieve circulaire initiatieven. Daarmee worden ambachten teruggebracht en nieuwe maakpraktijken geïntroduceerd in de stad voor jongeren die liever met hun handen werken en voor meer zelfvoorzienende buurten.
8. Bijzondere vrijplaatsen zoals Ruigoord krijgen een beschermd status.

- 9.** Street art krijgt de ruimte en wordt beschermd. In samenwerking met kunstenaars wordt gezien waar de openbare ruimte met kunst kan worden verrijkt.
- 10.** Er worden fondsen beschikbaar gesteld voor kleine manifestaties en pop-up-tentoonstellingen waarop snel en zonder rompslomp aanspraak kan worden gemaakt.
- 11.** De gemeente zet in op het verduurzamen van festivals in de stad, onder andere op het gebied van afval en energie.
- 12.** De gemeente geeft een rol aan kunstenaars in stedelijke vernieuwing en innovatie. Duurzame initiatieven beginnen niet alleen bij wetenschappers en ondernemers, maar ook bij burgers en kunstenaars.

14. AMSTERDAM NATUURLIJK

Amsterdam herbergt een rijk dierenleven en prachtige natuur. De zomerse gierzwaluwen boven de stad, de iepen langs de grachten, de weidse vergezichten over het IJ: de natuur in de stad maakt Amsterdam mooi, biedt ontspanning en geeft de stad karakter. De uitbreiding van de stad en het intensieve stadsleven mag daarom niet simpelweg ten koste gaan van groen. De natuur mag niet ten prooi vallen aan de commercie – elke vierkante meter groen telt.

GroenLinks wil dat iedereen kan genieten van groene buitenruimte. In de openbare ruimte ontspannen we, ontmoeten Amsterdammers van allerlei pluimage elkaar en zoekt het natuurleven van Amsterdam ook haar plaats. Dat groene karakter gaan we versterken door natuurgebieden, parken en ander groen met elkaar te verbinden. In de wijk zoeken buurtteams samen met bewoners naar de mogelijkheden voor geveltuintjes, buurtmoestuinen en leefstraten. Parken en groenstroken worden zo ingericht dat het prachtige, origineel Amsterdamse stadsnatuur kan worden. Amsterdam wordt een groene wereldstad.

Amsterdam kan ook nog steeds diervriendelijker. De dieren van de stad zijn waardevol en hebben recht op een diervriendelijke behandeling. Vrij levende dieren moeten vooral de ruimte krijgen om hun eigen leven te leiden. Het is aan de gemeente om hiervoor te zorgen, bijvoorbeeld door laagdrempelige educatie beschikbaar te maken zodat iedereen de basisbehoeften van dieren erkent en aan hun soorteigen gedrag tegemoet kan komen.

WAT MOET ER GEBEUREN

- 1.** Amsterdam wordt een groenere stad met meer kleine groene plekken in wijken, meer bomen, en meer topnatuur in de ecologische hoofdstructuur.
- 2.** We creëren meer natuur door bestaande parken in de hoofdgroenstructuur beter met elkaar en met groene gebieden buiten de stad te verbinden, door nieuwe parken aan te leggen en door het vergroenen van straten en pleinen.
- 3.** Er worden meer bomen geplant in de stad. Bestaande bomen zijn het uitgangspunt bij herinrichting van de openbare ruimte; kap is alleen toegestaan mits direct in de buurt gecompenseerd.
- 4.** Parken en andere groene plekken worden uitgebreid en ecologisch beheerd met inheemse bomen, struiken en bloemen die aantrekkelijk zijn voor vogels, vlinders en bijen. Bij onkruidbestrijding wordt geen gif gebruikt.
- 5.** Bij de inrichting van de openbare ruimte en gebouwde omgeving wordt rekening gehouden met (huis-)dieren. Nieuwbouw wordt natuurinclusief gebouwd.
- 6.** We beperken wateroverlast en hittestress door meer groen en tijdelijke waterberging aan te leggen. Samen met bewoners streven we er naar om verhardingen en tegels uit openbare ruimte en tuinen te vervangen door groen.
- 7.** De gemeente stimuleert bewoners om geveltuintjes aan te leggen en ondersteunt bewoners-initiatieven en sociale ondernemers die de stad groener maken, zoals buurtmoestuinen op braakliggende terreintjes en zelfbeheer van parken. Initiatieven kunnen direct beroep doen op een groenfonds en krijgen ondersteuning bij de ontwikkeling van hun project.

- 8.** De aanleg van groene daken en gevels wordt gestimuleerd. Bij renovatie of nieuwbouw legt de gemeente ze ook aan op haar eigen gebouwen.
- 9.** De wethouder dierenwelzijn zet een steviger gemeentelijk dierenwelzijnsbeleid in. De wethouder wordt hierin geadviseerd door een commissie ethiek en ecologie die een zwaarwegend advies geeft over evenementen en activiteiten die effect hebben op dieren.
- 10.** Organisaties die bijdragen aan het welzijn van vrij levende dieren en huisdieren worden afdoende ondersteund door de gemeente.
- 11.** Catering in gemeentelijke gebouwen of evenementen serveert uitsluitend duurzame producten. Ook zijn er altijd voldoende vegetarische en veganistische opties.
- 12.** Overlast die dieren veroorzaken wordt zodanig aangepakt dat de betreffende dieren er zo min mogelijk last van ondervinden. Preventie en voorlichting zijn hierbij essentieel.
- 13.** Plezierjacht wordt verboden en pachtcontracten voor visserijverenigingen worden afgebouwd. Beheersjacht is alleen onder strenge voorwaarden toegestaan nadat alle diervriendelijkere alternatieven hebben gefaald. In overleg met de betrokken gemeenten gaan we op zoek naar passende maatregelen tegen overpopulatie van damherten in de Waterleidingduinen.
- 14.** Er worden geen vergunningen afgegeven voor evenementen waarbij dieren als vermaak gebruikt worden of waar dieren beperkt worden in hun soorteigen gedrag, zoals in circussen, op dierenbeurzen en bij dierentoonstellingen. Er komen geen nieuwe vergunningen voor koetsiers en er wordt op gelet dat paarden adequate voorzieningen krijgen bij hitte.
- 15.** Op kinderboerderijen kunnen dieren soorteigen gedrag vertonen en is er voldoende getraind toezicht. De kinderboerderijen voldoen aan de normen van 'Boeren met beleid'. Maneges krijgen enkel subsidie of een vergunning als ze het welzijn van de paarden garanderen door te voldoen aan het Paardenbesluit van de Dierenbescherming.
- 16.** De gemeente ondersteunt Artis bij het verbeteren van het welzijn van de dieren zoals het vergroten van verblijven, mits Artis blijft werken aan het verminderen van het aantal diersoorten, vooral van dieren die veel ruimte nodig hebben. Ook aan het verminderen van het aantal dieren per soort blijft Artis werken, waarbij welzijn, natuurlijke habitat en natuurlijk gedrag het uitgangspunt zijn.
- 17.** De verkoop van levende dieren op (bouw)markten en in (dieren)winkels moet stoppen.
- 18.** Amsterdam wordt een bontvrije stad. In samenspraak met dierenwelzijnsorganisaties en ondernemers stoppen we het gebruik en de verkoop van bontproducten en angorawol.

GROENLINKS
AMSTERDAM